

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ ОРГАНИЗАЦИОНИХ НАУКА

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

Предмет: Реферат о урађеној докторској дисертацији
Кандидата Марка Шпилера

Одлуком 05-01 бр 3/79-4 од 11.09.2024. године, именовани смо за чланове Комисије за преглед, оцену и одбрану докторске дисертације кандидата **Марка Шпилера** под насловом

„Интеграција техника форензичког рачуноводства у систем контроле“

и на основу тога подносимо следећи

РЕФЕРАТ

1. УВОД

1.1. Хронологија одобравања и израде дисертације

Кандидат Марко Шпилер је 2017. године уписао докторске академске студија на Факултету организационих наука, Универзитета у Београду (студијски програм: Менаџмент). Након што је положио све предвиђене испите, кандидат је 15.06.2022. године пријавио Приступни рад на докторским студијама. Одлуком 05-01 бр. 3/102-9 од 06.07.2022. године, формирана је Комисија за преглед и одбрану Приступног рада и оцену научне заснованости пријављене докторске дисертације. За потенцијалне менторе именовани су др Снежана Кнежевић, редовни професор, Универзитет у Београду - Факултет организационих наука и др Владимир Цветковић, ванредни професор, Универзитет у Београду – Факултет безбедности. Приступни рад под насловом „Интеграција техника форензичког рачуноводства у систем контроле“ одбрањен је 19.09.2022. године.

Одлука о усвајању извештаја Комисије о научној заснованости теме пријављене докторске дисертације донета је на Наставно-научном већу Факултета организационих наука 12.10.2022. године, 05-01 бр. 3/163-8. Одлуком Већа научних области техничких наука Универзитета у Београду од 14.11.2022. 02 бр. 61206-4530/2-22 дата је сагласност на предлог теме докторске дисертације Марка Шпилера под називом „Интеграција техника форензичког рачуноводства у систем контроле“. На Наставно-научном већу Факултета организационих наука од 30.11.2022. године одобрена је израда докторске дисертације кандидата Марка Шпилера. За менторе су именовани проф. др Снежана Кнежевић и проф. др Владимир Цветковић.

Ментори проф. др Снежана Кнежевић и проф. др Владимир Цветковић 04.09.2024. године известили су Наставно-научно веће Факултета организационих наука да је Марко Шпилер завршио израду докторске дисертације. Наставно-научно веће Факултета организационих наука је одлуком 05-01 бр. 3/79-4 од 11.09.2024. године именовало Комисију за оцену завршене докторске дисертације у саставу:

1. др Весна Богојевић Арсић, редовни професор, Универзитет у Београду - Факултет организационих наука – председник Комисије
2. др Марија Тодоровић, редовни професор, Универзитет у Београду - Факултет организационих наука

3. др Александра Митровић, ванредни професор, Универзитет у Крагујевцу - Факултет за хотелијерство и туризам у Врњачкој Бањи

1.2. Научна област дисертације

Докторска дисертација „Интеграција техника форензичког рачуноводства у систем контроле” припада научној области техничких наука, подручју организационих наука и ужој научној области менаџмент, за коју је матичан Факултет организационих наука у Београду.

Менторка проф. др Снежана Кнежевић, редовна професорка Факултета организационих наука, Универзитета у Београду, поседује одговарајуће компетенције за вођење дисертације у виду објављених радова у истакнутим научним часописима међународног значаја из области финансијског менаџмента, рачуноводства и ревизије, из које је изабрана у звање. Ментор проф. др Владимир Цветковић, ванредни професор Факултета безбедности, Универзитета у Београду, поседује одговарајуће компетенције за вођење дисертације у виду објављених радова у истакнутим научним часописима међународног значаја из области управљање ризицима у ванредним ситуацијама, из које је изабран у звање.

1.3. Биографски подаци о кандидату

Марко Шпилер је рођен 1980. године у Београду, где је 1999. године завршио XI Београдску гимназију. Основне студије је завршио на Факултету за пословне студије Мегатренд универзитета. Након тога, на Факултету организационих наука завршава мастер студије, модул Менаџмент у јавном сектору. Године 2017. уписао је докторске студије на Факултету организационих наука, где је положио девет испита с просечном оценом 9,78.

Професионални ангажман започео је у ЈКП *Београдске електране*, у области јавних набавки, а потом је у истој области наставио да ради у *Јединици за управљање пројектима* чији је оснивач Влада Републике Србије. Поред тога, основао је *Центар за менаџмент*. Одржао је велики број предавања на научним скуповима, семинарима и саветовањима у земљи и иностранству. У својству консултанта учествовао је у реализацији великог броја домаћих и међународних пројеката. Оснивач је и председник Коморе јавних набавки Србије. Придружени је члан Удружења сертифицираних истражитеља превара (*Association of Certified Fraud Examiners – ACFE*).

Поред рада у привреди, ангажован је у реализацији наставе на Високој пословној школи струковних студија у Новом Саду. Објавио је тринаест књига, две монографије и више научних и стручних радова. Такође је и стручни сарадник Руске академије природних наука.

2. ОПИС ДИСЕРТАЦИЈЕ

2.1. Садржај дисертације

Дисертација се састоји од осам тематских поглавља и целина, после којих последња два поглавља представљају преглед литературе коришћене током израде дисертације и прилоге који су коришћени за спровођење истраживања и пропратну документацију. За израду дисертације су коришћене 292 релевантне референце, при чему је она написана на 251 страна и садржи 146 табела, као и 15 слика и графикана. Садржај дисертације је следећи:

1. УВОД

- 1.1. Дефинисање проблема истраживања
 - 1.2. Пресек основних теорија и резултата истраживања
 - 1.3. Предмет и циљеви истраживања
 - 1.4. Хипотезе истраживања
 - 1.5. Научне методе истраживања
 - 1.6. Структура дисертације
2. СИСТЕМ КОНТРОЛЕ КАО ПОДСИСТЕМ МЕНАџМЕНТА У ФУНКЦИЈИ ПОБОЉШАЊА УПРАВЉАЊА РЕСУРСИМА ОРГАНИЗАЦИЈА
- 2.1. Улога и значај контроле за ефикасно управљање ресурсима у организацијама
 - 2.2. Утицај злоупотреба и превара на перформансе предузећа
 - 2.3. Идентификовање кључних индикатора за унапређење управљања ресурсима у организацијама
 - 2.4. Управљачке контроле и систем раног упозорења
3. РАЗВОЈ ФОРЕНЗИЧКОГ РАЧУНОВОДСТВА КАО ПРОФЕСИЈЕ И ЊЕГОВА ДРУШТВЕНА УЛОГА
- 3.1. Дефинисање форензичког рачуноводства према ужем и ширем приступу
 - 3.2. Статус форензичког рачуноводства у различитим контекстима
 - 3.3. Утицај злоупотреба и превара на перформансе предузећа
 - 3.4. Релевантност форензичког рачуноводства друштвене вредности
4. ИНТЕРНЕ КОНТРОЛЕ У ПРЕВЕНЦИЈИ ЗЛОУПОТРЕБА И ПРЕВАРА
- 4.1. Улога менаџмента у обезбеђивању квалитета и интегритета финансијског извештавања
 - 4.2. Интерне контроле у превенцији злоупотреба и превара
 - 4.3. Слабости интерне контроле и преварно финансијско извештавање
 - 4.4. Утицај интеграције техника форензичког рачуноводства и система управљачке контроле на репутацију организација
 - 4.5. Форензичко извештавање засновано на рачуноводственим информацијама за ефикасније управљање ресурсима организација
5. РАЗВОЈ ТЕХНИКА ФОРЕНЗИЧКОГ РАЧУНОВОДСТВА, ПРИМЕНА И ОГРАНИЧЕЊА
- 5.1. Развој техника форензичког рачуноводства и евалуација доприноса у идентификовању злоупотреба и преварних радњи и њиховој превенцији у савременом окружењу
 - 5.2. “Red flags” модели засновани на рачуно бројевима
 - 5.3. Преварно финансијско извештавање и банкротство
 - 5.4. Могућа ограничења у примени техника форензичког рачуноводства
6. СПЕЦИФИЧНОСТИ КРИЗНИХ СИТУАЦИЈА ЗА ИНТЕГРИСАЊЕ ФОРЕНЗИЧКОГ РАЧУНОВОДСТВА У СИСТЕМ КОНТРОЛЕ
- 6.1. Управљање ризиком од преварних радњи у ванредним ситуацијама
 - 6.2. Аналитички оквир кризних ситуација од значаја за форензичко рачуноводство: феноменолошке и етимолошке димензије
 - 6.3. Класификација кризних ситуација са освртом на импликације интеграција техника форензичког рачуноводства кризних ситуација и интерне контроле на развој управљања континуитетом пословања организација
 - 6.4. Специфичности културолошких оквира за интеграцију техника форензичког рачуноводства у систем контроле у кризним ситуацијама
 - 6.5. Адаптација форензичког рачуноводства на комплексност кризних ситуација са освртом на интегрисано управљање у кризним ситуацијама
 - 6.6. Утицај праксе интерне контроле на перформансе менаџмента у кризним ситуацијама
 - 6.7. Управљање ризиком од преварних набавки у јавном сектору и преварне радње у

- ванредним ситуацијама
- 6.8. Стратегија интеграције техника форензичког рачуноводства у систем управљачке контроле
 - 6.9. Евалуација утицаја интеграције техника форензичког рачуноводства у систем управљачке контроле на побољшање перформанси организација

7. ЕМПИРИЈСКО ИСТРАЖИВАЊЕ

- 7.1. Структура узорка и променљиве
- 7.2. Прикупљање и обрада података
- 7.3. Резултати истраживања
- 7.4. Дискусија резултата

8. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

- 8.1. Кључни налази дисертације
- 8.2. Импликације дисертације
- 8.3. Ограничења дисертације
- 8.4. Правци будућих истраживања
- 8.5. Општи закључак

9. ЛИТЕРАТУРА

10. ПРИЛОГ

БИОГРАФИЈА АУТОРА

2.2. Кратак приказ појединачних поглавља

У првом поглављу докторске дисертације су изложена разматрања која се односе на проблематику интеграције техника форензичког рачуноводства у систем контроле. Представљени су предмет и циљ истраживања, полазне хипотезе и објашњена је методологија израде докторске дисертације. Овим поглављем обухваћен је преглед досадашњих истраживања, научних сазнања и концептуалних модела везаних за интеграцију техника форензичког рачуноводства у систем управљачке контроле. Анализиране су методе за откривање злоупотреба и превара које за последицу имају финансијску штету.

Друго поглавље докторске дисертације представља теоријски приказан систем контроле као подсистем менаџмента у функцији побољшања управљања ресурсима организација. Указано је на улогу и значај контроле за ефикасно управљање ресурсима у организацијама, и на утицај злоупотреба и превара на перформансе предузећа. Наведене су средишне тачке у идентификовању кључних индикатора за унапређење управљања ресурсима у организацијама. Ово поглавље се на крају бави значајем увођења система раног упозорења у функцији повећања ефикасности управљачких контрола.

Развој форензичког рачуноводства као професије и његова друштвена улога предмет је трећег поглавља докторске дисертације. На почетку је указано на дефинисање форензичког рачуноводства према ужем и ширем приступу, потом је представљен статус форензичког рачуноводства у различитим контекстима. Након тога, анализиран је утицај злоупотреба и превара на перформансе предузећа. На крају овог поглавља је указано на релевантност форензичког рачуноводства за друштвене вредности.

Четврто поглавље докторске дисертације се односи на интерне контроле у превенцији злоупотреба и превара, и извештавање. У оквиру овог поглавља, указано је на важну улогу коју има менаџмент у обезбеђивању квалитета и интегритета финансијског извештавања. Скренута је пажња на интерну контролу као посебно значајан алат у превенцији злоупотреба и превара.

Наведене су слабости интерне контроле у контексту преварног финансијског извештавања. Обрађен је и утицај интеграције техника форензичког рачуноводства и система управљачке контроле на репутацију организација. Притом је посвећена пажња форензичком извештавању заснованом на рачуноводственим информацијама за ефикасније управљање ресурсима организација.

У петом поглављу докторске дисертације говори се о развоју техника форензичког рачуноводства, њиховој примени и могућим ограничењима. Евалуиран је допринос техника форензичког рачуноводства у идентификовању злоупотреба и преварних радњи, њиховој превенцији. Такође је указано на примену савремених техника у области идентификовања злоупотреба и преварних радњи. Анализиране су могуће везе између настанка преварних радњи и злоупотреба, с једне стране, и могућности настанка банкротства, с друге стране.

Шесто поглавље докторске дисертације се односи на специфичности кризних ситуација за интегрисање форензичког рачуноводства у систем контроле. Управљање ризиком од преварних радњи у ванредним ситуацијама је обрађено на почетку, након чега је објашњен аналитички оквир кризних ситуација од значаја за форензичко рачуноводство: феноменолошке и етиолошке димензије. Класификација кризних ситуација, специфичности културолошких оквира за интеграцију техника форензичког рачуноводства у систем контроле у кризним ситуацијама и адаптација форензичког рачуноводства на комплексност кризних ситуација, са освртом на интегрисано управљање у кризним ситуацијама, предмет су обухватања у овом поглављу. Пажња је посвећена и разматрању утицаја праксе интерне контроле на перформансе менаџмента у кризним ситуацијама, а указано је и на специфичности управљања ризиком од преварних набавки у јавном сектору и преварне радње у ванредним околностима. У овом поглављу су постављене могуће стратегије интеграције техника форензичког рачуноводства у систем управљачке контроле. Спроведена је евалуација утицаја интеграције техника форензичког рачуноводства у систем управљачке контроле на побољшање перформанси организација. Указано је на критичне тачке у овом процесу.

Седмо поглавље је посвећено емпијском истраживању. Представљени су и детаљно анализирани резултати до којих се дошло теоријском анализом и емпијским истраживањем, а који указују на оправданост постављених хипотеза истраживања.

У закључним разматрањима указано је на кључне налазе и импликације дисертације. Дефинисан је нови приступ за унапређење процеса управљачке контроле са фокусом на управљање ризиком од настанка превара. Указано је на могућности примене резултата истраживања, односно предложеног новог приступа у пракси, могућа ограничења истраживања, и дате су препоруке за будућа истраживања.

На крају докторске дисертације је приказан списак литературе, коју броје 292 релевантне референце за истраживање. Поред листе референци, односно списка литературе, представљени су и прилози дисертације, првенствено мислећи на упитник који је коришћен у истраживању, биографија аутора и три обавезна прилога: Изјава о ауторству, Изјава о истоветности штампане и електронске верзије рада и Изјава о коришћењу.

3. ОЦЕНА ДИСЕРТАЦИЈЕ

3.1. Савременост и оригиналност

Предмет истраживања докторске дисертације је дефинисање концептуалног оквира за интеграцију техника форензичког рачуноводства у систем управљачке контроле. Процес интеграције система форензичког рачуноводства у процесе контроле веома је важан ради минимизовања ризика у свим сегментима пословања. Ефекат интеграције техника форензичког

рачуноводства у систем управљачке контроле је истражен са аспекта утицаја на репутацију организација и спречавање рачуноводствених злоупотреба и превара.

Развијен је концептуални модел погодан за имплементацију од стране организација у приватном и јавном сектору након општег испитивања релевантности форензичког рачуноводства у борби против финансијских и привредних преступа. У ту сврху је истражена савремена литература из области могућности примене техника форензичког рачуноводства за превенцију и детекцију преварних радњи у организацијама, што је довело до идентификације критичних компоненти оквира за имплементацију форензичког рачуноводства. Разматрани су и различити ставови о улогама форензичких рачуновођа. Потом је уследила интеграција ових компоненти у поједностављени оквир погодан за имплементацију форензичког рачуноводства у управљачко-контролни систем организација као снажна подршка менаџменту. На основу дефинисаног концептуалног оквира, димензиониран је модел интеграције техника управљачког рачуноводства у систем контроле у организацијама у савременом окружењу. Оригиналност докторске дисертације се огледа и у анализи тренутног стања у области форензичког рачуноводства, могућност развоја и унапређења ове области, као и практичне предности које организације могу имати имплементацијом техника форензичког рачуноводства у систем интерне контроле у организацијама за ефикасно управљање ризиком од преварних радњи, што коначно има велики утицај на побољшање система управљања перформансама у организацијама.

Оригиналност дисертације је потврђена и у складу са Правилником о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду, тиме што је Универзитетска библиотека Светозар Марковић извршила проверу оригиналности дисертације коришћењем програма iThenticate.

Докторска дисертација на основу претходно изложеног, кроз исказане резултате представља научни допринос у односу на постојеће стање, и самим тим отвара простор за даља истраживања.

3.2. Осврт на референтну и коришћену литературу

У докторској дисертацији је коришћена релевантна и актуелна литература која обухвата 292 референци, односно навода. Коришћени су научно-истраживачки радови објављени у научним часописима, зборницима научних конференција и монографијама, али и књиге, базе података, интернет извори и публикације из уже области научне дисертације. У складу са предметом истраживања дисертације, наводи литературе су коришћени ради презентовања, анализе и доношења закључака о примарним проблемима истраживања, а у циљу доношења научних закључака.

3.3. Опис и адекватност примењених научних метода

Кандидат Марко Шпилер је израду докторске дисертације базирао на неколико научних метода истраживања, одабраних у складу с дефинисаним проблемом и предметом истраживања, циљевима истраживања, као и постављеним истраживачким хипотезама, општим и посебним. За реализацију истраживања су коришћене следеће методе:

- Прикупљање података (који припадају корпусу емпиријских метода) на основу литературе о потенцијалу форензичког рачуноводства за унапређење система управљачке контроле које је обухватило научне радове, студије, приручнике, уџбенике и стручне публикације издате у земљи и иностранству.
- Анализа (из корпуса емпиријских метода) кроз:
 - Обраду садржаја и структуре којом се анализира потенцијал техника форензичког рачуноводства у идентификовању злоупотреба и превара.
 - Функционалну анализу којом се утврђује однос између елемената стратегије интеграције техника форензичког рачуноводства у систем управљачке контроле.

- Компаративну анализу којом се упоредно приказују постојећи приступи и концептуални модели интеграције форензичког рачуноводства у систем управљачке контроле, њихове карактеристике и функционалности.
- Синтеза (која припада корпусу посебних научних метода) постојећих концептуалних модела и предлог сопственог концептуалног модела интеграције форензичког рачуноводства са системом управљачке контроле, као и кроз синтезу елемената постојећих решења.

Уз помоћ датих метода обједињено је истраживање, са циљем доношења закључака о усвајању постављених хипотеза. Примењене методе и технике по значају и структури одговарају теми дисертације и спроведеном истраживању.

3.4. Применљивост остварених резултата

Циљ истраживања докторске дисертације је да се истраже могућности за дефинисање концептуалног модела интеграције технике форензичког рачуноводства у систем контроле у организацијама како би се побољшале перформансе организација, поред осталог и у кризним ситуацијама. У дисертацији су истражени и модалитети интеграције техника форензичког рачуноводства у систем контроле као алата за борбу против злоупотреба и преварних радњи у организацијама, како у редовним, тако и у ванредним ситуацијама са крајњим циљем – развијање концептуалног модела који показује однос између форензичког рачуноводства, система рачуноводствене управљачке контроле и злоупотреба и превара које настају у организацијама у редовним и кризним ситуацијама. У складу са тиме, дисертација пружа како друштвене, тако и научне импликације у својству примене резултата истраживања.

Спречавање преварних активности, посебно у финансијском контексту, је од највеће важности у свим сферама из два разлога. Први је тај што утиче на финансијску одрживост корпоративних субјеката. Други је што ова активност има и потенцијал да шири утицај на читаву економију. Прегледом литературе у дисертацији настоји се да се побољша разумевање анатомије преварног финансијског извештаја, његове кључне факторе и мотивације, што би за исход имало побољшање способности откривања и превенције. Финансијски рачуни се сматрају основним и коначним резултатом рачуноводствених послова и често су главни извор финансијског знања (информација) који користи широком кругу корисника који имају директни или индиректни приступ организацијама, као што су администратори, зајмодавци, ревизори, надзорни органи, владине агенције и потенцијални купци. Сумиране информације из финансијских рачуна у форми финансијских извештаја морају имати добар квалитет доказа који су вредни одлучивања. Наиме, информације би требало да одражавају стварни економски садржај, а не да доведу до доношења лоших пословних одлука услед обелодањивања информација које су лажне.

3.5. Оцена достигнутих способности кандидата за самостални научни рад

Кандидат Марко Шпилер је током израде докторске дисертације уз израду пропратних научно-истраживачких радова, кроз вишегодишњи теоријски и практични рад, потврдио способност да самостално спроводи научно истраживање. Самим тим је стекао могућност да адекватно одговори на циљ истраживања у домену интеграције техника форензичког рачуноводства у систем контроле. У прилог томе говоре стручна, теоријска и практична знања из области организационих наука за самосталан научни рад, која је кандидат показао. Исто тако, у досадашњем научно-истраживачком раду кандидата може се уочити критички приступ, креативност у креирању модела и систематичност у раду из области истраживања. Допринос истраживачком раду се огледа и у дугогодишњем искуству кандидата у припреми и спровођењу јавних набавки и познавању процеса који се могу идентификовати као сигнал за могуће злоупотребе и преварне радње у организацијама.

4. ОСТВАРЕН НАУЧНИ ДОПРИНОС

4.1. Приказ остварених научних доприноса

Научни допринос докторске дисертације је детаљан преглед проучаване области форензичког рачуноводства за унапређење система управљачке контроле. Такође, у дисертацији је представљен упоредни приступ примењених модела, са истакнутим предностима и недостацима уз указивање на могућа унапређења. Допринос дисертације је у конципирању предложеног методолошког концепта који ће омогућити свеобухватно и комплементарно сагледавање утицаја техника форензичког рачуноводства на унапређење система управљачке контроле ради ефикаснијег управљања ресурсима организације и спречавања настанка губитака проузрокованих злоупотребима и преварама.

Кључни научни доприноси докторске дисертације се огледају у:

- 1) Дефинисању концептуалног модела интеграције техника форензичког рачуноводства у систем контроле што ће имати позитиван утицај на перформансе једне организације;
- 2) Форензичко рачуноводство омогућава стабилност у раду организација. Дисертација има много доприноса знању, како у примењеној економији, тако и у рачуноводственој пракси. Конкретније, фокусирана су следећа три аспекта: примена форензичке рачуноводствене праксе у побољшању откривања злоупотреба и превара, важност форензичких корака у откривању преваре и утицај форензичког рачуноводства на превенцију злоупотреба и превара.
- 3) Процена улоге професије форензичког рачуноводства ће промовисати и побољшати прихватљивост рада рачуноводствене професије у Србији, односно подстаћи професионализацију форензичког рачуноводства.
- 4) Систематизација сазнања до којих ће се доћи развојем модела.

На основу примењене статистике као кључни резултати истраживања сагледане су могуће слабости у процесу ефикасног управљања ризиком од настанка злоупотреба и преварних радњи у оквиру система интерне контроле. Исто тако, идентификоване су могућности за побољшање функционисања интерне ревизије и интерне контроле применом пуног капацитета форензичког рачуноводства као подршке менаџменту у домену ефикаснијег управљања ресурсима организације. Поред поменутог, научни допринос дисертације представља проучавање и анализа бројне литературе, домаће и стране, чиме је проширена научна база за изучавање ове и сродних области. Ово ће допринети развоју оквира форензичко-рачуноводственог система који може побољшати откривање превара у финансијским извештајима.

Кључни стручни доприноси докторске дисертације се огледају у:

- 1) Стицању увида у значај интеграције техника форензичког рачуноводства у систем управљачке контроле у организацијама.
- 2) Стицању увида у начин имплементације концептуалног модела интеграције техника форензичког рачуноводства за побољшање ефикасности интерне контроле.
- 3) Ефикаснијем управљању ресурсима организације.
- 4) Унапређењу система интерне контроле у организацијама.
- 5) Побољшању перформанси организација.
- 6) Практичним импликацијама за рачуноводствене практичаре, интерне ревизоре, екстерне ревизоре и истражитеље злоупотреба и превара.

Доприноси са становишта друштвене корисности јесу:

- Унапређење система управљачке интерне контроле у организацијама.
- Унапређење процеса управљања перформансама у организацијама.
- Побољшање перформанси организација.
- Смањење губитака насталих услед злоупотреба и преварних радњи, што има импликације и на макро перформансе.
- Повећање задовољства корисника развијеног модела.

4.2. Критичка анализа резултата истраживања

Увидом у докторску дисертацију кандидата Марка Шпилера, кроз постављене хипотезе, циљеве истраживања, остварене резултате, научне и стручне доприносе, Комисија констатује да је анализа и систематизација постојећих научних сазнања успешно изведена. У истраживању је усвојена истраживачка методологија која укључује опсежан преглед објављених чланака, периодичних публикација и других материјала релевантних за посматрану проблематику. У докторској дисертацији је димензиониран модел интеграције техника управљачког рачуноводства у систем контроле у организацијама у савременом окружењу. Модел се заснива на темељној форензичкој истрази као сегменту система контроле у функцији унапређења перформанси организације. Након откривања прелиминарних информација, приступа се откривању и пријављивању превара. Рачуноводствена превара је веома разноврсна, те се сходно томе, покреће детаљна истрага која се спроводи применом свеобухватне анализе, уз правну подршку и резултира форензичко-финансијским извештајем. Провера интегритета података је важан део овог модела, као и адекватна примена одабраних статистичких алата. Такође, рачунарски аналитички алати имају посебно место у овом моделу, посебно за комплексне ситуације. Даљи ток активности резултира предузимањем одговарајућих правних радњи, при чему треба имати у виду да злоупотребе и преварне радње доводе до губитка корпоративне репутације.

Поред остварених научних и стручних доприноса, докторска дисертација је остварила и друштвени допринос привреди у домену управљања интеграцијом техника форензичког рачуноводства у систем контроле. Постављене хипотезе, укључујући општу и посебне хипотезе су верификоване научним сазнањима, а добијени резултати су додатно оплемењени општим закључцима. На тај начин је остварен значајан допринос корпусу научних сазнања релевантних, како за научну, тако и за стручну заједницу ове области.

4.3. Верификација научних доприноса

Докторска дисертација Марка Шпилера верификована је публикавањем више научних радова објављених у часописима међународног значаја:

Радови у научним часописима међународног значаја (M20):

1. **Marko Špiler**, Snežana Knežević, Stefan Milojević, Marko Slavković, Aleksandra Mitrović, Vladimir Šebek. "Does the Internal Control System Play a Strong Safeguarding Role against Fraud in Local Communities?". *Journal of Local Self-Government*, 22(3), 188-208, [https://doi.org/10.52152/22.3.188-208\(2024\)](https://doi.org/10.52152/22.3.188-208(2024)). (M23) (ISSN: 1581-5374, M23, IF = 0,4)
2. **Marko Špiler**, Tijana Matejić, Snežana Knežević, Marko Milašinović, Aleksandra Mitrović, Vesna Bogojević Arsić, Tijana Obradović, Dragoljub Simonović, Vukašin Despotović, Stefan Milojević, Miljan Adamović, Milan Resimić, Pavle Milošević. "Assessment of the Bankruptcy Risk in the Hotel Industry as a Condition of the COVID-19 Crisis Using Time-Delay Neural Networks". *Sustainability*, 15(1), 272, 2022 doi.org/10.3390/su15010272 (ISSN: 2071-1050, M22, IF = 3,9)

3. Tijana Matejić, Snežana Knežević, Vesna Bogojević Arsić, Tijana Obradović, Stefan Milojević, Miljan Adamović, Aleksandra Mitrović, Marko Milašinović, Dragoljub Simonović, Goran Milošević, **Marko Špiler**. "Assessing the impact of the COVID-19 crisis on hotel industry bankruptcy risk through novel forecasting models". *Sustainability*, 14(8), 4680, 2022, doi.org/10.3390/su14084680 (ISSN: 2071-1050, M22, IF = 3,9)

У наставку је изложен остатак комплетне библиографија кандидата, категорисане у складу с Правилником о вредновању научноистраживачког рада:

Радови у научним часописима међународног значаја (M20)

Špiler, M., Gostimirović, L., Milosević, D., Beslač, M., Miškić, M., & Jevtić, B. (2023). Investments in digital technology advances in textiles. *Industria Textila*, 74(1), 90-97 (M23)

Mirčetić, V., T. Ivanović, S. Knežević, V. Arsić Bogojević, T. Obradović, D. Karabašević, S. Vukotić, T. Brzaković, M. Adamović, S. Milojević, M. Milašinović, A. Mitrović & **M. Špiler** (2022), The Innovative Human Resource Management Framework: Impact of Green Competencies on Organisational Performance, *Sustainability*, 14, 2713. <https://doi.org/10.3390/su14052713> (M22)

Rakić, S., V. Adamović i **M. Špiler** (2021), Izazovi i pravci razvoja poslovnog komuniciranja na globalnom tržištu, *Oditor*, 7(3), 67–103. <https://doi.org/10.5937/Oditor2103067R> (M24)

Ćurčić, M., V. Todorović, P. Dakić, K. Ristić, M. Bogavac, **M. Špiler** & M. Rosić (2021), Economic potential of agro-food production in the Republic of Serbia, *Ekonomika poljoprivrede*, 68(3), 687–700. <https://doi.org/10.5937/ekoPolj2103687C> (M24)

Mihajlović, M., **M. Špiler**, J. Avakumović, S. Tasić, D. Vukosavljević & S. Krstić (2021), Possibility of applying contemporary analytical methods in auditing procurements of agricultural companies, *Ekonomika poljoprivrede*, 68(1), 191–202 (M24)

Радови у часописима националног значаја (M50)

Milašinović, M., **M. Špiler**, S. Knežević i A. Mitrović (2022), Analiza efikasnosti tekstilnih preduzeća u Srbiji. *Tekstilna industrija*, 70(1), 4–11. <https://doi.org/10.5937/tekstind2201004M> (M52)

Špiler, M., Đ. Trivunović Sajić, S. Milojević & J. Travica (2021), The role of accounting information systems and financial analysis in enhancing the human resources management cycle, *International Academic Journal*, 2(2), 45–49, ISSN 2671-3748 (M52)

Knežević, S., **M. Špiler**, M. Milašinović, A. Mitrović, S. Milojević i J. Travica (2021), Primena Beneish M-score i Altman Z-score modela kod otkrivanja finansijskih prevara i neuspeha kompanije (using beneish m-score and altman z-score models to detect financial fraud and company failure, *Tekstilna industrija*, 69(4), 20–29 (M52)

Milojević, S., **M. Špiler**, M. Milojević & J. Travica (2021), Analysis of financial performance of hotel companies using ratio analysis. *Knowledge – International Journal*, 49(1), 215–221, ISSN: 2545-4439. Retrieved from <https://ikm.mk/ojs/index.php/kij/article/view/4636> (M52)

Špiler, M. (2021), Reducing the risk of submitted requests for protection of rights in public procurement procedures, through the improvement of the organization based on the analysis of public procurement cases in the public utility sector of Belgrade, *International Academic Journal*, 2(2), 17–25, International Academic Institute, ISSN: 2671-3748 (M52)

Knežević, S., **M. Špiler**, S. Milojević & J. Travica (2021), Analyzing liquidity using the cash conversion cycle and fraud, *International Academic Journal*, 3(1), 29–37, International Academic Institute, ISSN: 2671-3748 (M52)

Knežević, S., S. Milojević i **M. Špiler** (2021), Edukacija o forenzičkom računovodstvu i veza sa praksom, *Revizor – časopis za teoriju i praksu*, 24(95-96), 35–49 (M53)

Tanjević, N. i **M. Špiler** (2016), Ključni rizici za korupciju u javnim nabavkama i protivmere u pravnom okviru Republike Srbije, *Bezbednost*, 58(2), 131–150 (M52)

Špiler, M., G. Kvirgić & R. Vujadin (2016), Ostvarivanje strateške prednosti u velikim poslovnim sistemima kroz sistem javnih nabavki, *Ekonomika*, 62(2), 111–123. <https://doi.org/10.5937/ekonomika1602111S> (M52)

Paunović, M., **M. Špiler** & D. Paunović (2015), Uticaj motivacije i organizacionog ponašanja na produktivnost rada, *Tekstilna industrija*, 63(4), 27–44 (M52)

Радови у зборницима националних конференција (M60)

Knežević, S., **M. Špiler**, A. Mitrović & M. Milašinović (2022), Prevare u slučaju katastrofe: finansijski aspekti, Pravni i bezbednosni aspekti upravljanja rizicima od prirodnih i antropogenih katastrofa, *Zbornik radova*, urednik V.M. Cvetković, Naučno-stručno društvo za upravljanje rizicima u vanrednim situacijama, Pravni fakultet u Novom Sadu i Međunarodni institut za istraživanje katastrofa, ISBN: 978-86-81424-07-0, str. 96–109. (M63)

Špiler, M., S. Milojević & M. Kovjanić (2021), “Intellectual capital as a strategic advantage for a company”. Naučno-stručna konferencija „Unapređenje ljudskih potencijala u medijskim organizacijama”, *Zbornik radova*, ISBN: 978-86-81866-01-6, Centar za kulturu, edukaciju i medije „Akademac”, Sremski Karlovci, str. 173–180. (M63)

Špiler, M. i S. Milojević (2021), Primena koncepta javno-privatnog partnerstva u Srbiji (The application of the concept of public-private partnership in Serbia, XIII Skup privrednika i naučnika SPIN’21, Beograd, 08-09. novembar, 2021. Univerzitet u Beogradu, Fakultet organizacionih nauka, Privredna komora Srbije i Privredna komora Beograda, *Zbornik radova*, ISBN 978-86-7680-396-5, str. 290-299. (M63)

Adamović, M., S. Milojević, **M. Špiler** & J. Travica (2021), Deljenje podataka u vanrednim situacijama: Data sharing in emergency situations, *Zbornik radova Naučno-stručnog društva za upravljanje rizicima u vanrednim situacijama i Međunarodnog instituta za istraživanje katastrofa* (Collection of Papers, Scientific-Professional Society for Disaster Risk Management and International Institute for Disaster Research. Retrieved from <https://zbornik.upravljanje-rizicima.edu.rs/index.php/d/article/view/31>. (M63)

Књиге и поглавља у књизи

Špiler, M. (2021), Finansijska forenzika javnih nabavki; poglavlje u udžbeniku: *Forenzičko računovodstvo, istražne radnje, ljudski faktor i primenjeni alati*, str. 291–303, grupa autora, Fakultet organizacionih nauka, ISBN: 978-86-7680-393-4

Špiler, M., B. Srebro, D. Vasilev, S. Đurić Dakić i Đ. Trivunović Sajić (2021), Prevarne radnje u javnim nabavkama i interna revizija; poglavlje u: *Prevarno finansijsko izveštavanje: metode, studije slučaja i istrage*, str. 357–402, grupa autora, prvo izdanje, Preduzeće za reviziju, računovodstvene, finansijske i konsalting usluge, Moodys Standards DOO Beograd, ISBN: 978-86-901312-1-1 (udžbenik)

Špiler, M. (2015), *Sprečavanja zloupotreba u sektoru javnih nabavki kroz unapređenje organizacije*, Centar za menadžent javnih nabavki, Beograd, ISBN: 978-86-919515-1-1

Tanjević, N. i **M. Špiler** (2017), *Forenzika javnih nabavki: problem korupcije u javnim nabavkama*, Visoka tekstilna strukovna škola za dizajn, tehnologiju i menadžment, Centar za menadžment, Ruma, ISBN: 978-86-87017-41-2

5. ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ

На основу прегледа и анализе докторске дисертације кандидата Марка Шпилера, Комисија сматра да је дисертација под називом „Интеграција техника форензичког рачуноводства у систем контроле” написана према свим стандардима научно-истраживачког рада. Поред тога, ова дисертација испуњава све услове прописане Законом о високом образовању, стандардима, правилницима и Статутом Факултета организационих наука, Универзитета у Београду. На основу резултата и закључака приказаних у докторској дисертацији, Комисија констатује да је кандидат Марко Шпилер успешно завршио докторску дисертацију, а у складу са предвиђеним предметом и постављеним циљевима истраживања.

Кандидат Марко Шпилер је у докторској дисертацији указао на оригиналне научне закључке, што је и научно верификовано публикавањем радова у међународним часописима са SCIE листе са импакт фактором. Имајући у виду научну актуелност дисертације, оригиналност приказаних резултата, као и методолошку и тематску адекватност, докторска дисертација задовољава све потребне критеријуме, те квалификује кандидата, Марка Шпилера за самосталан научно-истраживачки рад. Ценећи наведене научне и стручне доприносе докторске дисертације, Комисија констатује да су остварени постављени циљеви истраживања, те позитивно оцењује дисертацију.

На основу свега претходно наведеног, предлаже се Наставно-научном већу Факултета организационих наука да се прихвати докторска дисертација под насловом „**Интеграција техника форензичког рачуноводства у систем контроле**” кандидата **Марка Шпилера**, изложи на увид јавности, и након тога, упути на кончано усвајање Већу научних области техничких наука Универзитета у Београду.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

.....
др Весна Богојевић Арсић, редовни професор,
Универзитет у Београду - Факултет организационих наука

.....
др Марија Тодоровић, редовни професор,
Универзитет у Београду - Факултет организационих наука

.....
др Александра Митровић, ванредни професор,
Универзитет у Крагујевцу - Факултет за хотелијерство и туризам у Врњачкој Бањи

У Београду, 18.09.2024. године